

บันทึก

เรื่อง ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
ในกรณีที่บิดาและมารดาได้ทำความตกลงในขณะหย่า
ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง

กระทรวงมหาดไทยมีหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๗๑๙/๘๑๕๐ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ทหหรือปัญหาข้อกฎหมายมายังคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงมหาดไทยได้รับรายงานจากกรมประชาสงเคราะห์ว่า ได้รับคำร้องขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมของนายชำนาญ ชนะภัย ซึ่งยื่นคำขอรับบุตรติดยศเป็นบุตรบุญธรรม โดยมารดาของเด็กได้ให้ความยินยอมในฐานะคู่สมรสและมารดาของเด็กแล้ว แต่บิดาของเด็กไม่ได้มาแสดงตนเพื่อให้ความยินยอมด้วย ซึ่งมารดาของเด็กได้อ้างข้อตกลงการหย่าที่ทำขึ้นที่สำนักทะเบียนอำเภอเมืองสุโขทัย เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ซึ่งตกลงให้มารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรแต่ผู้เดียวในการนี้มารดาของเด็กไม่ประสงค์จะติดตามบิดามาให้ความยินยอม และไม่ประสงค์จะร้องศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากเกรงจะกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กและได้อ้างอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๖๖ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับที่แก้ไขใหม่ที่จะให้ความยินยอมมอบเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแต่เพียงฝ่ายเดียว กรมประชาสงเคราะห์จึงได้นำเรื่องทหหรือคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ปรากฏว่าคณะกรรมการดังกล่าวมีมติให้ทหหรือปัญหาข้อกฎหมายต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า

(๑) บิดาหรือมารดาตามที่ได้ตกลงกันไว้ขณะหย่า จะเป็นผู้มีอำนาจปกครองบุตรแต่ผู้เดียวตามนัยของมาตรา ๑๕๖๖ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับที่แก้ไขใหม่หรือไม่ และเมื่อจะมีการมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นจำเป็นต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ วรรคสองหรือไม่

(๒) มาตรา ๑๕๖๖ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับที่แก้ไขใหม่จะมีผลย้อนหลังสำหรับกรณีของนายชำนาญ ชนะภัย ซึ่งข้อตกลงการหย่าได้กระทำขึ้นก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ.๒๕๓๓ หรือไม่

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงมหาดไทยจึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาตามข้อทหหรือดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมประชาสงเคราะห์) เป็นผู้ชี้แจง

รายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๕๖๖ (๖)^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ.๒๕๓๓ นั้นเป็นการบัญญัติไว้ในลักษณะรับรองผลของการทำความตกลงเกี่ยวกับอำนาจปกครองบุตรระหว่างบิดามารดาตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ทำความตกลงเช่นนั้นได้โดยมาตรา ๑๕๖๖ (๖) ได้บัญญัติให้อำนาจปกครองบุตรอยู่กับบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน เมื่อมาตรา ๑๕๖๖ (๖) ได้บัญญัติถึงผลของการทำความตกลงเกี่ยวกับอำนาจปกครองบุตรไว้เป็นเช่นนี้แล้ว ฉะนั้น ไม่ว่าความตกลงระหว่างบิดามารดาจะได้กระทำขึ้นเมื่อใดก็ตาม การทำความตกลงนั้นย่อมมีผลสมบูรณ์ตลอดไปและเมื่อมีเหตุจะต้องพิจารณาผลของการทำความตกลงดังกล่าวในขณะนี้ย่อมจะต้องนำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๖๖ (๖) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในเรื่องดังกล่าวอยู่ในปัจจุบันมาพิจารณาปรับใช้กับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยเหตุนี้ สำหรับปัญหาในเรื่องนี้จึงเห็นว่า การที่บิดาและมารดาเด็กที่นายชานาญ ชนะภัย จะรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ทำความตกลงขณะหาไว้ว่า ให้มารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรแต่ผู้เดียวแม้ว่าจะทำขึ้นก่อนที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ.๒๕๓๓ จะใช้บังคับก็ตาม แต่เมื่อเป็นการทำความตกลงกันตามที่มาตรา ๑๕๒๐^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นได้บัญญัติให้ทำความตกลงกันได้ และความตกลงนั้นยังมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายต่อเนื่องตลอดมา การพิจารณาผลของการทำความตกลงดังกล่าวว่าจะมีเพียงใดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนี้ จึงเป็นกรณีที่ต้องนำมาตรา ๑๕๖๖ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้พิจารณาผลของการทำความตกลงนั้นด้วย ซึ่งต้องถือว่า ในขณะนี้มารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเพียงผู้เดียวที่จะมีอำนาจกระทำการใด ๆ ตามกฎหมายเกี่ยวกับบุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์ได้โดยลำพัง โดยบิดาซึ่งมิใช่เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองไม่มีอำนาจเข้ายุ่งเกี่ยวในการจัดการต่าง ๆ เกี่ยวกับบุตรได้อีก ฉะนั้นการที่มาตรา ๑๕๖๖ (๖) ได้บัญญัติให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีที่มีการทำความตกลงกันนั้น จึงเป็นการถอนอำนาจปกครองของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วโดยผลของกฎหมาย และถ้าจะมีการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมต่อไป มารดาผู้ใช้อำนาจปกครองนั้นจึงเป็นผู้เดียวที่จะมีอำนาจให้ความยินยอมการรับ

-
- ๑ มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา
อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้
(๑) มารดาหรือบิดาทาย
(๒) ไม่แน่นอนว่ามารดาหรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย
(๓) มารดาหรือบิดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
(๔) มารดาหรือบิดาต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน
(๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา
(๖) บิดาและมารดาตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้

๒ มาตรา ๑๕๒๐ ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงว่าฝ่ายใดจะปกครองบุตรคนใดเป็นหนังสือ ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ฝ่ายชนะคดีเป็นผู้ปกครองเว้นแต่ศาลจะชี้ขาดให้อีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครอง

บุตรบุญธรรมได้ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๑^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยไม่จำเป็นต้องให้บิดามาให้ความยินยอมด้วยแต่อย่างใด

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๓๕

^๓ มาตรา ๑๕๙๘/๒๑ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดาของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของมารดาหรือบิดาซึ่งยังมีอำนาจปกครอง

ถ้าไม่มีผู้มอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอมและการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญหรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้